

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΒΟΣ
ΑΣΤΕΙΟ

ΑΣΤΕΙΟ

Στο εξώφυλλο, έργο του Τάκη Γιαννούσα (1923-2010): «Ο Γερμανός. Κοπέλα ντυμένη με γερμανική στολή. Εικόνες από τον πόλεμο και τη λεηλασία κατά τη διάρκεια της Κατοχής».

2000-2008

Χρωματιστά κραγιόνια και μολύβια σε χαρτί, 70 x 100 εκ.

Το έργο αναδημοσιεύεται από το λεύκωμα *Τάκης Γιαννούσας* του Μορφωτικού Ομίλου Βελβεντού (2008), απ' όπου προέρχεται η περιγραφή που έδωσε ο ζωγράφος. Η αναδημοσίευση γίνεται με την άδεια του Μ.Ο.Β. και των κληρονόμων του Τάκη Γιαννούσα.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

© Γιάννης Παλαβός & Εκδόσεις Ίκαρος 2024

ISBN 978-960-572-642-3

*Καθίστε ήρεμα στο τραπέζάκι της
και παραγγείλετε ένα βαρύγλυκο*

Κώστας Μόντης, «Ζωή»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΒΟΣ

ΑΣΤΕΙΟ

Διηγήματα

ΙΚΑΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Password	11
Γέροι άνθρωποι	13
Για αλλαγή.....	19
Αστείο	29
Φώτα	33
Από την αρχή.....	37
Νίκος Τσούμπας.....	41
Τιμήs ένεκεν	53
Αυτοκόλλητο	59
Όπισθεν.....	65
Λένα	69
Στο δάσος.....	77
Ο Γιώργος βγαίνει στη σύνταξη.....	81
Φαγητό.....	85
Μια ανάσα	91
Ο Σαράντος Ζουργός δεν μπορεί να το εξηγήσει.....	99
Μαρία	103

PASSWORD

Δυο καλοκαίρια ολόκληρα, όταν πήγαινα στο χωριό για διακοπές, έκλεβα δίκτυο από το γείτονα. Στην αρχή το είχε ανοιχτό, χωρίς κωδικό. Όταν κατάλαβε ότι κάποιος τον έκλεβε, έβαλε password. Μια μέρα στο καφενείο τον ρώτησα την ημερομηνία γέννησής του, δήθεν ότι ήθελα να μάθω το ζώδιό του. Γύρισα σπίτι και πληκτρολόγησα τους αριθμούς. Δυο καλοκαίρια έτσι κατέβαζα μουσική. Ως κι ευχετήρια κάρτα σκέφτηκα να του στείλω στα γενέθλιά του. Σήμερα, 19 Ιουνίου 2009, μόλις πήρα την άδειά μου, μπήκα στο λεωφορείο για το χωριό. Φτάνω και βλέπω απέναντι φέρετρο. Γνέφω στη μάνα μου. «Τον χτύπησε αυτοκίνητο» είπε. «Πήγε άδικα, τόσο νέος». Ανέβηκα στο δωμάτιό μου, άνοιξα το λάπτοπ και πληκτρολόγησα το password: δούλεψε ρολόι.

ΓΕΡΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ηγιαγιά μου έσπασε το γοφό της πέρυσι τα Θεοφάνια. Ξεκίνησε πρωί για τη λειτουργία. Χιόνιζε. Το πλακόστρωτο είχε παγώσει. Περπατούσε τοίχο τοίχο. Στην πλατεία, μπροστά στην πλαστική φάτνη, σκόνταψε σ' ένα χαντάκι. Τη βρήκαν δέκα λεπτά αργότερα, έτρεμε απ' τον πόνο και το κρύο. Το ζεστό αίμα είχε ανοίξει μυρωδάτες τρυπούλες στο χιόνι.

Οι γιατροί είπαν ότι δύσκολα θα περπατήσει. Την κράτησαν ένα μήνα σ' ένα υποφωτισμένο δωμάτιο. Στις γωνίες ξεφλουδίζονταν σοβάδες κι έβλεπες στρώματα μπογιάς, σαν τομή ανασκαφής. Την πρώτη βδομάδα ζήτησα υπηρεσιακό για να τη δω. Έκλαιγε. Η μάνα μου της έσφιγγε το χέρι κι έσκυβε στο μωσαϊκό, προς τη μεριά της νοσοκόμας.

Στο σπίτι του θείου επέστρεψε τις Απόκριες. Ο θείος ήταν χήρος. Ταξίδευε συνέχεια για δουλειές. Η μάνα μου φρόντιζε τη γιαγιά, της άλλαζε εσώρουχα, την ταιάζε, της έστρωνε τα μαλλιά. Μισό αιώνα πριν γινόταν το αντίστροφο. Στο μεταξύ έξω πέταγαν χαρταετοί, έφτασε το Πάσχα. Στις αρχές του καλοκαιριού ένα αγοράκι από τη γειτονιά των σιγγάνων πνίγηκε σε μια δεξαμενή, ήρθαν περιπολικά, τα καφενεία βούιζαν. Όμως για

τη γιαγιά η ζωή ήταν πια ένα παράθυρο πλάι στο κρεβάτι. Ένα παράθυρο δεκατεσσάρων ιντσών, μικρότερο από την οθόνη της τηλεόρασης, απέναντι στο κομοδίνο.

Τον Οκτώβρη πήρα την άδεια απολύσεως. Γύρισα στο χωριό. Οι φίλοι μου έλειπαν – άλλος χρωστούσε μαθήματα, άλλοι μεταπτυχιακά, άλλοι φοβισμένοι νεοσύλλεκτοι. Ξυπνούσα το μεσημέρι και περίμενα. Κλειδωνόμουν στο δωμάτιο με νοικιασμένες ταινίες. Τ' απογεύματα βολτάριζα στις πλαγιές. Οι κέδροι έριχναν μακριές σκιές, τα πεύκα έσταζαν δροσιά. Ο κάμπος άχνιζε στον ορίζοντα. Χάσιμο χρόνου.

Με τον καιρό η υγεία της γιαγιάς καλυτέρευε. Τα πόδια της στήριζαν κάπως το κορμί της. Ο γιατρός της έδωσε ένα πι. Αλώνιζε το δωμάτιο, ένα βήμα το λεπτό. «Κοίτα, Τάσο, κοίτα» μου είπε όταν την επισκέφτηκα. Έγειρε μπρος κι έσφιξε τις λαβές. Για λίγα δευτερόλεπτα έμεινε στην ίδια στάση. Έμοιαζε με αρσιβαρίστα που συγκεντρώνεται για να σηκώσει την μπάρα. Λύγισε το γόνατο και βάδισε σαράντα εκατοστά. Ένα χαμόγελο σαν φλας.

Μια Κυριακή απόγευμα, τέλη Νοέμβρη, μου χτύπησε η μάνα μου. Κρατούσε ένα τάπερ.

«Γαλατόπιτα για το θείο σου. Πήγαινε τη, σε παρακαλώ, είμαι πτώμα».

Ήμουν κουλουριασμένος στο κρεβάτι με τα παπούτσια. Διάβαζα τη χτεσινή εφημερίδα. Της γκρίνιαξα, αλλά δεν έπαιρνε από λόγια. Κατηφόρισα μέχρι το σπίτι. Ο θεός έσυρε ως το πλατύσκαλο δυο κόκκινες παντόφλες.

«Θες να πεις μια καλησπέρα στη γιαγιά;» ρώτησε.

«Άλλη φορά».

Γύρισα να φύγω κι είδα το πρόσωπό της στο παράθυρο. Ήταν ακίνητο, κεντραρισμένο σαν φωτογραφία. «Έλα λίγο» είπε.

Το ισόγειο που ζούσε ήταν παλιότερα στάβλος. Το εβδομήντα εννιά και το ογδόντα γεννήθηκαν τα ξαδέρφια μου. Η οικογένεια χρειαζόταν χώρο. Τα ζώα σφάχτηκαν, ο στάβλος καθαρίστηκε κι εκείνη υποβιβάστηκε εκεί. Θυμάμαι ακόμα ένα παχουλό γουρουνάκι να γουργουρίζει στο σημείο που τώρα βρίσκεται το ντιβάνι. Τράβηξα ένα σκαμπό.

«Το σχολείο καλά;»

Δεν απάντησα. Στο τραπεζάκι ανάμεσά μας χάπια. Γράπωσε το πι.

«Περπατώ» είπε. «Μπορώ».

«Το ξέρω, γιαγιά. Δε χρειάζεται».

«Δες».

Στηρίχτηκε κι άρχισε τα βήματα. Έκανα να τη βοηθήσω.

«Στάσου» είπε. «Στο αποχωρητήριο πάω».

Διέσχισε τα τέσσερα μέτρα ως την τουαλέτα. Μπαίνοντας μου υπέδειξε το σκαμπό. Δεν πρόλαβα να καθίσω κι ακούστηκε φασαρία, γυαλικά που κομματιάζονται σε πλακάκια. Πετάχτηκα να δω, αλλά η γιαγιά φώναξε από μέσα ότι είναι εντάξει. Ένα λεπτό μετά, βγήκε από την τουαλέτα μια κοπέλα το πολύ είκοσι χρονών. Φορούσε μια πλεκτή ζακέτα και μαύρη φούστα ως τον αστράγαλο. Τα μαλλιά της ήταν πιασμένα σε κότσο.

«Εσύ ποια είσαι;»

Έδειξε στο σύνθετο. Σε μια κορνίζα ο παππούς πόζαρε με γαμπριάτικο κοστούμι. Το κορίτσι που βγήκε απ' το μπάνιο έγερνε ελαφρά στον ώμο του. Σάστι-σα. Πήγα στην τουαλέτα. Κανείς. Ούτε ένα μπουκάλι σπασμένο. Η κοπέλα ξεκρέμασε ένα παλτό κι άνοιξε την πόρτα.

Πήρα το μπουφάν και την ακολούθησα. Βγήκαμε απ' το χωριό, ανεβήκαμε στον Αϊ-Λια. Στη διαδρομή δεν αλλάξαμε κουβέντα. Πιάσαμε ένα παγκάκι στο χείλος του λόφου. Χιόνιζε απαλά. Σύννεφα έκρυβαν την κορυφογραμμή. Έβγαλε από την τσέπη της έναν Άσσο άφιλτρο. Μου πρόσφερε.

«Δεν ήξερα ότι κάπνιζες».

Έβαλε γελώντας το τσιγάρο στα χείλη της.

«Κανένας δεν το ήξερε».

Έφαχνε τις τσέπες της για αναπτήρα. Την κοιτούσα.

«Γλίστρησα στο μπάνιο και χτύπησα στο μέτωπο» είπε. «Μη ρωτάς – πέθανα. Μπαίνοντας παραπάτησες κι έπεσες δίπλα μου».

«Είμαι κι εγώ νεκρός;»

«Μπα. Γρατσουνιές. Λιποθύμησες. Έχεις φωτιά;»

Της άναψα το τσιγάρο. Μισό χιλιόμετρο μακριά, ένα τρακτέρ έκανε ζιγκ ζαγκ στους τράφους. Κάπνισα χαζεύοντας τα ίχνη στο λασπωμένο χωματόδρομο. Έπιασε φύχρα. Το μπουφάν το είχα από το γυμνάσιο, δεν υπήρχαν κουμπιά. Με κοίταξε.

«Θέλω να εξομολογηθώ κάτι».

Πάυση. Ζύγισε τις διαθέσεις μου.

«Στην Κατοχή, παντρεμένη, πήγα μ' έναν Ιταλό».

Κι άλλη παύση. Συνέχισε: «Έντσο τον έλεγαν. Ανθυπολοχαγός του Πυροβολικού. Κούκλος».

Ζάρωσα τους ώμους μου.

«Γιατί μου το λες; Γιατί σ' εμένα;»

«Ήθελα να ξαλαφρώσω. Έτυχε να είσαι ο τελευταίος άνθρωπος που βλέπω».

Τριγύρω το χιόνι έπεφτε γαλήνια, λες και κάποιος αναποδογύρισε μια γυάλινη σφαίρα γεμάτη νερό κι άσπρες νιφάδες. Σουρούπωνε.

«Σου άρεσε;» τη ρώτησα.

Χαμογέλασε:

«Η καλύτερη στιγμή της ζωής μου».

Πέντε λεπτά χαχανίζαμε. Άναψε δεύτερο τσιγάρο.

«Εσύ;»

«Εγώ τι;»

«Εγώ τέλειωσα. Εσύ τι σκέφτεσαι από δω και πέρα;»

«Διάφορα». Μίλησα για σπουδές, δουλειές, ένα μυθιστόρημα που θα έγραφα. Για γνωστούς που θα με φιλοξενήσουν στην πρωτεύουσα. Ετοιμάζω, είπα, τα χαρτιά μου για υποτροφία εξωτερικού. Αλληλογραφώ μ' ένα γάλλο ζωγράφο, ίσως επιμεληθώ το αρχείο του. «Πολλές επιλογές».

Ρούφηξε την τελευταία τζούρα, έσβησε τη γόπα στο τακούνι της. Αναστέναξε.

«Τίποτα ε; Και το ξέρεις...»

Έγνεψα καταφατικά: «Και το ξέρω...»

Το χιόνι εξακολουθούσε να πέφτει.

«Και τι θα κάνεις;»

«Ξέρω γω...» Θα βασιστώ στην καλοσύνη των ξέ-

νων. Θα ελπίσω στις συγκυρίες. Θα επενδύσω σε προσευχές. Ό,τι κι εσύ. Ό,τι κάνει όλος ο κόσμος».

«Ογδόντα ένα χρόνια προσπαθούσα να καταλάβω τι κάνει όλος ο κόσμος».

«Κατάλαβες;»

«Ούτε γι' αστείο».

Το φως λιγότευε. Ήταν σαν να αιωρούμαστε.

«Αλήθεια πέθανες;»

«Ναι. Τώρα είμαστε ξαπλωμένοι στο πάτωμα. Για δεξ στο πακέτο, έμεινε κανένα τσιγάρο;»

Ήταν άδειο. Της το έδειξα.

«Αυτό ήταν» είπε. «Όπου να 'ναι συνέρχεσαι».

Φύσηξε ένα αεράκι. Άνοιξα τα βλέφαρα κι ένιωσα τα κρύα πλακάκια, πιο πέρα η γιαγιά σωριασμένη ανάμεσα σε γυαλιά, τα μάτια της ανοιχτά, κοιτούσαν το ταβάνι, αλλά δεν το κοιτούσαν.